

Bismarkovi nasledniki.

Zadnji čas se veliko govori in piše o takozvanem „kancelparagrafu.“ Liberalci ga hočejo spraviti v volilni red. Socijalisti ga burno pozdravljajo. Kakšen paragraf je to, kancelparagraf, ki ga predlagajo proticerkveni demokratje? Kancelparagraf določa, da naj se duhovniki, ki bi na prižnici ali „kancelu“ govorili o politiki, kaznujejo z zaporom dveh mesecev do enega leta, z izgubo volilne pravice za pet let in z izgubo službe.

Ali pa je to kaj tako hudega, če se prepove na prižnici govoriti o politiki? Saj je tudi sedanjí papež Benedikt XV. brezpogojno prepovedal v cerkvi razpravljati o političnih rečeh! Toda tu je treba najprej vedeti, kaj so politične stvari in kaj je politika. Dr. Krek je rekel: Politika je skrb za javni blagor države. Država pa je časna naprava. Zato so politične stvari tiste stvari, ki zadevajo časno srečo državljanov, kakor: gospodarstvo, denarno ali valutno vprašanje, agrarna reforma, davki, poljedelstvo, živinoreja, vinogradništvo, gozdarstvo, lovski zakon, železnice, trgovina, razmerje do sosednjih držav, vojaštvo, svetna izobrazba državljanov, in druge čisto posvetne reči. To so politične stvari v pravem pomenu besede. O takih političnih stvareh prepoveduje papež na prižnici razpravljati. In če bi se politične stranke ločile samo po gospodarskih vprašanjih, bi se na prižnici tudi o strankah ne bi smelo o njih govoriti. O takih čisto političnih stvareh pa tudi noben duhovnik na prižnici ne govori. Ali ste slišali kajega duhovnika, ki bi v pridigi razlagal o živinoreji ali o železnici ali o agrarni reformi ali o drugih zgolj posvetnih zadevah? Proti temu liberalci tudi nič ne bi imeli, če bi se pridrževali na ta način skrunila, saj je celo eden največjih liberalcev, cesar Jožef II., duhovnikom naravnost zaukazal govoriti na prižnici o gospodarstvu, kmetijstvu in podobnih rečeh.

Toda poleg gospodarskih in čisto posvetnih političnih zadev so na svetu še druge stvari, ki se tičejo večne sreče in spadajo v prvi vrsti v področje Cerkve ter ima država do njih le deloma ali pa nobene pravice. To so n. pr. verski redovi in samostani, vzgoja duhovnikov in bogoslovna učilišča, nastavljanje škofov in duhovnikov, zidanje cerkev, cerkveno premoženje, predvsem pa zakon in šola. To so takoimenovane cerkveno-politične zadeve. Samoumevno je, da o teh cerkvenopolitičnih stvareh, ki zadevajo predvsem Cerkve, smejo duhovniki govoriti tudi na prižnici. Liberalci in socijalisti pa iz sovraštva do Cerkve proglašajo te cerkvenopolitične zadeve za zgolj politične, hočejo, da imej nad temi zadevami, zlasti zakon in šola, oblast samo država, Cerkve pa nobene! Stranke se ne ločijo samo le v čistopolitičnih in gospodarskih vprašanjih, ampak dandanes predvsem v cerkvenih in verskih. Ene, to je liberalna in

socijalistična in komunistična, so proticerkvene in protiverske. Hočejo ločitev Cerkve od države. Cerkve in vero hočejo potisniti čisto v kot in zapreti med 4 stene. Hočejo civilni zakon pred županom, ne v cerkvi, in razporoko ali ločitev zakona. Hočejo brezversko vzgojo otrok, pri kateri Cerkve in krščanski starši ne bi imeli nič govoriti. Vprašam: Ali duhovnik tudi o teh stvareh ne bi smel na prižnici govoriti? Ali ne bi smel ljudstvu na prižnici povedati, katere stranke in kateri listi hočejo razporoko, brezversko vzgojo otrok, zasužnjenje Cerkve, neveste Sina božjega? Liberalci in socijalisti hočejo kancelparagraf, ker imajo prav te reči, Cerkve, zakon, vzgojo mladine predvsem in po krivici za politične zadeve. In prav zaradi teh cerkvenopolitičnih stvari hočejo narediti „kancelparagraf“ in duhovnikom zamašiti usta, da ne bi mogli nasprotovati strankam, ki hočejo brezversko šolo, civilni zakon in razporoko!

Proti takim strankam, ki niso več čisto politične, ampak protiverskopolične ali kulturnobojne, je Cerkve sama vedno nastopala, tako papež Pij IX., Leon XIII., Pij X. In Cerkve hoče, da tudi duhovniki proti njim nastopajo. Po vzgledu in navodilu papeževem tudi ne bodo nehali govoriti duhovniki proti brezverskim strankam in o cerkvenopolitičnih vprašanjih, zlasti o zakonu in šoli ne bodo molčali, tudi na prižnici ne! Kristus bi zatajil, nesmrtno dušo bi izdal, če bi molčali? Najmanj pa bodo molčali o tem ob času volitev. Od volitev je odvisno, kdo bo poslanec, od poslanec bo odvisno, kake bodo postavbe. In ker bodo poslanci v predstavništvu sklepali tudi postavbe o zakonu in vzgoji, je od volitev odvisno, ali bomo imeli v Jugoslaviji versko šolo in cerkveni zakon, ali pa brezversko šolo, civilni zakon in razporoko!

To je versko in cerkveno stališče glede kancelparagrafa. Liberalci, v predloženem kancelparagrafu pretežno duhovnikom, ki bi govorili na prižnici o verskopoličnih zadevah, kakor o brezverski šoli, o razporoki in o strankah, ki to zahtevajo, z zaporom dveh mesecev do enega leta. Toda, zapomnite si: Slovenski duhovniki, ki so leta 1914 prenašali pregnanjanja in ječe zavoljo svoje narodnosti, se tudi ne bojijo iti v ječe zaradi svoje vere! Tudi nemški Bismarck je v boju proti Cerkvi in njenimi služabniki vihtel meč kancelparagrafa. Toda junška odločnost duhovnikov in škofov, ki so zaradi kancelparagrafa raje prenašali težke ječe in pregnanstva, nego bi se izneverili zapovedim svoje vere in Cerkve, je Bismarkov kancelparagraf zlomila in krščanska zavest in gorečnost je s tem večjim žarom zaplamtela! Da so danes katoličani v Nemčiji tako močni in izvrstno organizirani, je deloma tudi zasluga — Bismarkovega kancelparagrafa!

čajev, ki jih je Kmetška zveza priredila v letu 1920 okoli 25, stoteri zaupni in javni shodi stanejo tudi mnogo žrtve. Pisarniške potrebsčine so postale neznosno drage, tudi pošne pristojbine so nam potrošili, kamor pogledamo, povsod večji in vedno večji izdatki! In vse to so krili naši požrtvovalni somišljeniki s prostovoljnimi prispevki.

Cakajo nas pa še večje naloge! Stojimo neposredno pred volitvami. Naše delo bo treba podesetiti, treba bo pošiljati na približno 240 župnij in okrog 1000 občin lepake, letake, zaupna navodila, brošura itd. S tem pa bodo tudi izdatki postali naravnost ogromni.

Od bodočih volitev in moči naše politične organizacije bo odvisna usoda naše domovine, našega kmetjskega naroda. Če bomo slabo pripravljeno šli v odločilno volilno borbo, ne bomo odločali o naši usodi mi, ampak naši nasprotniki. Sveta dolžnost slehernega zaupnika, slehernega somišljenika in slehernega somišljenice naše stranke je, da daruje za sklad Slovenske kmetjske zveze in da tudi z nabiranjem prispevkov pripomore do sijajne zmage.

Liberalci, socijalni demokratje in samostojneži so si pravočasno napolnili strankine blagajne s ti-sočaki, katere so jim darovali vojni dobičkarji, verizniki, bogate banke in drugi bogataši — iz hvaležnosti za podarjene izvoznice liberalnih in rdečih ministrov. Delavci, ki so organizirani v socialdemokratski in komunistični stranki, plačujejo redno vsak mesec po 2 do 8 K za strankin davek. Naša stranka je navezana le na prostovoljne prispevke naših somišljenikov. Učimo se od nasprotnikov požrtvovalnosti za stranko!

Od zmage je odvisna naša bodočnost. Sveta in velpomembna je stvar, za katero se gre. Vsak dar bo prinesel tisočere obresti.

Krajevni odbori, naši vrli zaupniki, vsi na delo za sveto stvar! Podučujte in nabirajte in uplivajte posebno na premožnejše somišljenike, da darujejo za strankin volilni sklad tudi večje svote.

Izrabite vsako priliko za zbiranje: gostije, vesetice, sestanke! Naše vrle žene in dekleta! Naša stranka vam je priborila volilno pravico, pokažite svojo hvaležnost z neutrudljivim nabiranjem prispevkov!

Zbrani denar se pošilja po poštni nakaznici na naslov: Slovenska kmetška zveza v Mariboru, Cirlova tiskarna. Kdor želi za pošiljanje prispevkov poštini položnice, naj piše po nje na tajništvo Slovenske kmetjske zveze v Mariboru.

V Mariboru, 20. junija 1920.

Tajništvo Slov. kmetjske zveze.

Za Kmetsko zvezo — za boljšo bodočnost.

Dolgoletni boj naših pristašev z narodnimi in verskimi nasprotniki je vzgojil naše može v vsrajne značajne in tudi požrtvovalne bojevnike krščanske, slovenske in kmetjske misli. Naša stranka ima sedaj izvedeno podrobno politično organizacijo do zadnjega gorskega sela. Organizatorično delo, posebno pa strankina pisarna stane stranko mnogo, mnogo žrtve. Vsak dan dohaja v naše tajništvo nebroj dopi-

sov, vprašanj, prošenj za nasvete itd. Dve pisarniški moči imata polne roke dela, da zmagujeta velike notranje organizatorične posle. Na stotine in stotine navodil za vse strankine panoge gre dan za dnevom na posamezne krajevne organizacije. Odslej moramo napovedbe shodov in drugih prireditvev kolikovati s 4 K in še poleg tega plačati tudi pristojbino za rešitev teh vlog v znesku 8 K. Prireditve poučnih te-

Casopisje nam javlja dan na dan o padanju cen živilom in blagu po celem svetu. Mi se sicer o znižanju cen pri blagu bore malo čutimo, a tozadevno znatno znižanje bo prišlo čez noč in bo s padcem cen izgini marsikateri trgovec, ki si je nagromadil v svoje zaloge draga blaga v špekulaciji na še višje cene. Glede znižanja cen vsem živlenskimi potrebščinam je treba le še malo potrpljenja, ker svetovna poročila o znižanju cen niso in ne morejo biti lažnjiva.

LISTEK.

Dr. Leopold Lenard

Kako je prišla naša vladarska rodbina do vlade . . .

Pred nekaj več kot sto leti so vladali nad Srbijo Turki. Oblasti v deželi so se polastili divji janičarji, najdivjejši turški vojaki, ki niso marali ubogati niti svojega sultana v Carigradu ne drugih turških oblastnikov, ter so izvrševali nad ljudstvom grozna nasilja. Prebivalstvo je uvidelo, da ni pomoči od nikoder in da bo popolnoma iztrebljeno, ako si ne pomore samo, ter se je pričelo pripravljati k upor. Turki so pa to zasluili in sklenili zavrtno pomoriti vse odlične Srbe, da ne bi ljudstvo imelo voditeljev. Janičarski načelniki se razdeli po deželi, povabijo k sebi enega in istega dne ta na enem, drugi na drugem kraju odlične Srbe, ter jih pokolejo. Vseh pa vendar niso dobili, kajti mnogi so zasluili zanjko in niso šli na povabilo, drugih pa slučajno ni bilo doma. Vest o groznem klanju se je raznesla po deželi in vsakdo, kdor je ušel smrti ali je slutil, da je tudi on med zapisanimi, je bežal v gozde in na gore.

Med drugimi je tudi odšel smrti Jurij Petrovič, reven mož, ki je imel siromašno koč, drugače je pa deloma kot najemnik delal pri turških posestnikih, deloma trgoval s svinjami — stari oče našega sedanjega vladarja. Radi njegove temne polti so ga Turki imenovali Karadjordje ali po naše Crni Jurij. Bil je izvanredno hraber in razumen, napram Turkom grozen, a drugače dobrega srca in pošten. Nosil se je od malega z mislijo, kako bi osvobodil domovino. Radi tega se je družil s hajduki, to je s takimi možmi, ki so pred Turki zbežali v gore in v gozde in odtam v malih četah napadali Turke, se z njimi vojskovali in pri njih ropali, kristjane pa ščitili in masčevali. Seveda Turki niso vedeli, da tudi hajduke, toda vedeli so, da je pri Srbih zelo ugleden in zelo sposoben.

Hoteli so torej ubiti tudi njega, a jim je vsled svoje previdnosti ušel in zbežal v gozde.

Nekaj dni po tem klanju, dne 14. februarja 1804 se zbere nad 500 Srbov iz različnih krajev, ki so ušli smrti, v vasi Orašec blizu Kragujevca na skrivaj k posvetovanju. Vsi so bili edini, da se morajo upreti s silo, ako ne marajo, da pogine ves narod. Moraliso pa voliti načelnika in to se je, kakor pripoveduje nek mož, ki je bil navzoč od začetka, takole:

Jurij nastopi in prične: „Cujete, bratje! Ako pričnemo to podjetje, treba da izberemo enega, ki bo naš poglavar, katerega moremo vsi ubogati, kajti brez tega niti ni, da vi se lotiti take stvari.“

Nato odvrne bukovski prota Atanasij:

„Tako je treba, brat Jurij! — Jaz prvi, a tako tudi vsi tukaj hočemo, da nam baš ti postaneš starejšina in poglavar, a mi te, hočemo vsi ubogati.“

„Vsekakor — odvrne Jurij — jaz hočem povsod z vami, toda ne maram pred vami. Tu je Stanoje, tu je Vula, tu sta kneza Marko in Teodosij, pa vzamite kogar hočete, a jaz ga hočem najbolje ubogati.“

Sedaj se neki udeleženci obrnejo k Stanoju Glavašu ter mu prično prigovarjati, naj sprejme, starejšinstvo, a mož jim odgovarja:

„Dobro bratje, jaz sem hajduk in mene ubogajo hajduki in poslušajo; toda ves narod niso hajduki pa porečejo ljudje jutri: kam naj gremo za hajdukom Hajduk nima koč in domovanja: zljutaj, ako napadejo Turki, pojde v gozd, a mi ostanemo na bojišču, da nas Turki robijo in plenijo. Postavite si za starejšino kakšnega človeka izmed vas, ki je doslej živel z narodom, a jaz bom delal kolikor mogoče, kakor doslej.“

Ko ponudijo Teodosiju Maričeviču, uglednemu kmetu starejšinstvo, odbije z izgovorom, da ne more biti načelnik hajduškim četam. Ko pa opet ponudijo Juriju in on odbije, ga vpraša prota:

„Zakaj pa ti, brat Jurij, nočeš sprejeti starejšinstva, ako vsi želimo?“

„Nočem radi tega — reče Jurij — ker se vi še niste naučili vojevati, pa se boste čez nekoliko dni zopet predali Turkom, a veste, kaj potem mene čaka.“

„Nočemo, nočemo!“, zakliče narod: — ti pred

nam, a mi gremo za tabo, v vodo, v ogenj, samo da si ti naš poveljnik.“

„A vendar bratje, ne morem sprejeti. Jaz sem nagle jeze in razburljiv in ako kdo ne posluša ali se odslani, jaz ga ubijem, a kogar zalotim pri najmanjši izdaji, ga obesim in kaznujem s strašnimi mukami; potem se boste pa na mene jezili in vsak bo vlekel na svojo stran in nič ne bo iz naše stvari. Turki bodo pa tega veselili in nam bo slabše kot poprej.“

Na te besede prične kričati ljudstvo, da hoče ravno takega poveljnika, a Stanoje doda:

„Pobratime Jurij, ako ne sprejmeš poveljništva, grem pri tej priči s svojimi tovariši po oni poti, po kateri si me pripeljal.“

Ko Jurij to začuje, vpraša še enkrat narod, ako hoče, da mu bude načelnik:

„Hočemo!“ odgovore vsi iz enega grla.

„Dvignite kvišku vsak po tri prste.“

Vsi dvignejo, a Crni Jurij vpraša zopet:

„Hočete?“

„Hočemo!“ Tako ponove trikrat.

„Potem hočem tudi jaz z vami,“ odvrne Crni Jurij. Nepopisljivo navdušenje se polasti vse množice zlasti so bili veseli mladi ljudje, ki še niso razumeli, kako velike naloge so se lotili.

Potem stopi pred množico duhovnik Atanasij, belih las in brade kot sneg, prime križ in evangelijsko knjigo in prične govoriti ljudstvu, kaj je starejšina in kako ga je treba ubogati, kako mu je treba biti veren; potem kako se ni treba bati Turka, kako moramo biti složni kot bratje, se ne smemo izdajati in se moramo boriti proti Turkom do zadnje kaplje krvi. Potem prižge duhovnik voščeno svečo in prične čitati molitev moleč se k Bogu za pomoč pri tem velikem narodnem poslu. Potem zapriseže vse navzoče s strašno zakletvijo: da bodo vsi složni in svojemu načelniku zvesti. Nato poljubijo vsi križ in evangelijsko knjigo.

Ta zaprisega je naredila na vse udeležence velik utisk in spominjali so se je celo življenje.

Tako je po volji naroda in milosti božji, a tudi po lastnih zaslugah prišla do vlade naša vladarska linija.